

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

UNIJA ZA ODRŽIVI POVRATAK I
INTEGRACIJE U BiH
Union for Sustainable Return and
Integrations in B&H

Monitoring of sustainable return in B&H / "Monitoring održivog povratka u BiH"

Monitoring i verifikacija prioriternih korisnika za povratak i projekte rekonstrukcije u Bosni i Hercegovini

Periodični izvještaj za period:
1 Januar 2009 – 30 Juni 2009

Sadržaj:

- I. Sažetak projekta
- II. Korištena metodologija
- III. Provedene aktivnosti
- IV. Partneri i poslovna saradnja
- V. Naredne aktivnosti
- VI. Zaključak
- VII. Prilozi

Projekat implementira:
**Unija za održivi povratak i
integracije u BiH**

tel: ++387 (0) 33 239 604/605
fax: ++387 (0) 33 273 581
fax: ++387(0) 33 273 581

e-mail: sirl@bih.net.ba
http: www.sirlbih.org

Mihrivoda br.29
71000 Sarajevo, FBiH - BiH

Page 1 of 24

SADRŽAJ

SADRŽAJ	2
SEKCIJA I. SAŽETAK PROJEKTA.....	3
SEKCIJA II. KORIŠTENA METODOLOGIJA.....	4 – 5
<i>Proces odabira korisnika pomoći za rekonstrukciju stambenih jedinica.....</i>	<i>4</i>
<i>Strategija Unije za praćenje procesa odabira korisnika pomoći rekonstrukcije.....</i>	<i>5</i>
SEKCIJA III. PROVEDENE AKTIVNOSTI.....	6 - 16
<i>Pripremne aktivnosti.....</i>	<i>6</i>
<i>Formiranje monitoring timova.....</i>	<i>6</i>
<i>Obuka monitoring timova.....</i>	<i>6</i>
<i>Kreiranje upitnika i baze podataka.....</i>	<i>6</i>
<i>Monitoring povratka – provjera prioriternih korisnika i procjena potreba.....</i>	<i>6 - 9</i>
<i>Izrada i distribucija izvještaja o stanju na terenu.....</i>	<i>9 – 16</i>
<i>Izrada brošure – snimanje reportaže.....</i>	<i>16</i>
SEKCIJA IV. PARTNERI I POSLOVNA SARADNJA.....	16 - 22
<i>Saradnja sa predstavnicima lokalnih vlasti</i>	<i>16 - 17</i>
<i>Saradnja sa Komisijom za izbjeglice i raseljena lica u BiH</i>	<i>17 - 19</i>
<i>Saradnja sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH</i>	<i>19 - 21</i>
<i>Saradnja sa lokalnim nevladinim organizacijama</i>	<i>21 – 22</i>
<i>Saradnja sa međunarodnim nevladinim organizacijama.....</i>	<i>22</i>
<i>Medijsko praćenje.....</i>	<i>22</i>
SEKCIJA V. NAREDNE AKTIVNOSTI.....	22
SEKCIJA VI. ZAKLJUČAK.....	22 – 24

I. SAŽETAK PROJEKTA

Potpisivanjem Opšteg mirovnog sporazuma za Bosnu i Hercegovinu okončan je četverogodišnji rat u Bosni i Hercegovini koji je imao za posljedicu da je od prijeratnih 4,3 miliona stanovnika SR Bosne i Hercegovine 2,2 miliona ljudi napustilo svoje prijeratne domove.

Danas, trinaest godina poslije potpisivanja mirovnog sporazuma, još uvijek je ogroman broj izbjeglica i prognanika koji čekaju na osiguranje osnovnih preduslova za trajni povratak. Aktuelni podaci o broju podnesenih zahtjeva za registrovanje potencijalnih korisnika pomoći govore da oko 43.000 porodica, odnosno 140.000 osoba treba pomoć u rekonstrukciji u cilju dobrovoljnog povratka u BiH¹.

U posljednjih nekoliko godina interes za finansiranje projekata rekonstrukcije stambenih jedinica je smanjen s obzirom na činjenicu da je stvaran procenat povratka nizak kao i da je veliki broj obnovljenih stambenih jedinica u međuvremenu promijenio vlasnika.

To posebno pogađa najugroženiju kategoriju: potencijalne povratnike koji žive u siromaštvu i koji su zaista zainteresirani za povratak u svoja prijeratna prebivališta.

Stoga je ključni prioritet postavljen ispred onih koji su odgovorni za proces održivog povratka osigurati da interno raseljene osobe, koje spadaju u najugroženiju kategoriju populacije zainteresovane za povratak, zaista budu odabrane za pomoć u okviru programa obnove stambenih jedinica za 2009 i 2010.godinu. Sa razvijenom i stalnom upotrebom glavnih transparentnih i posebnih kriterija za odabir korisnika, prioritet će biti dat onima kojima je pomoć najpotrebnija i time ubrzati proces povratka.

Projekat koji implementira Unija za održivi povratak i integracije u BiH odnosi se na praćenje i provjeru prioriternih korisnika za projekte povratka i rekonstrukcije stambenih jedinica.

Opšti cilj projekta je: Doprinosa osiguravanju osnovnih preduslova za dobrovoljni i održivi povratak manjinskih povratnika, uvažavajući principe transparentnosti i jednakosti u davanju prioriteta korisnicima unutar programa pomoći povratka.

Specifični cilj 1: *Smanjenje siromaštva najugroženije kategorije stanovništva (povratnici, raseljene osobe i izbjeglice), na način da je podrška (rekonstrukcija, ekonomski pomoć -zapošljavanje itd.) distribuirana adekvatno i u skladu s prioritetima.*

Specifični cilj 2: *Poboljšanje transparentnosti rada vladinih institucija (Komisije za izbjeglice i raseljena lica BiH, Fonda za povratak u BiH, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, kao i entitetskih ministarstava za izbjeglice).*

Specifični cilj 3: *Uspostavljanje osnovnih preduslova za održivi povratak i efikasan utrošak finansijskih sredstava – udruženih sredstava entiteta, Distrikta Brčko, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, državnih i međunarodnih donatora – namjenjenih za pomoć povratka.*

Osnovne **aktivnosti projekta** uključuju kombinaciju izgradnje kapaciteta nevladinog sektora, praćenja procesa povratka, procjene povratka, promocije, javnog zagovaranja, kritike prema vlastima: Formiranje monitoring timova, Obuka monitoring timova, Kreiranje anketnog lista i baze podataka, Provjera listi prioriternih korisnika, Praćenje procesa odabira korisnika pomoći, Procjena potreba, Izrada izvještaja o propustima na terenu, Dostavljanje izvještaja nadležnim institucijama, Medijsko praćenje, Izrada brošure.

¹ Izvor: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH

Direktni korisnici projekta su Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, lokalne vlasti, entitetske vlade, državne i entitetske institucije ombudsmana, udruženja-udruge izbjeglica, raseljenih lica i povratnika (članice SIRL-a), NVO koje se bave zaštitom ljudskih prava i međunarodni donatori.

Krajnji korisnici projekta su interno raseljene osobe i izbjeglice – potencijalni manjinski povratnici, registrovani za povratak i pomoć rekonstrukcije kuće, koji su istinski zainteresovani za povratak u njihove prije-ratne domove i koji ispunjavaju kriterije definisane Zakonom.

Projekat obuhvata cijelu teritoriju Bosne i Hercegovine, gdje god se dešava povratak.

Vrijeme trajanja projekta: 01. Februar 2008 – 31. Decembar 2010

Ukupni budžet projekta iznosi CHF393'276.--

II. KORIŠTENA METODOLOGIJA

Proces odabira korisnika pomoći za rekonstrukciju stambenih jedinica

Institucija nadležna za proces održivog povratka jeste državna Komisija za izbjeglice i raseljene osobe BiH (u daljem tekstu: Komisija). Nadležnost Komisije odnosi se na koordiniranje i podsticanje međuentitetskih konsultacija u vezi sa provedbom programa povratka kao i na pitanja koja se odnose na stvaranje osnovnih preduslova za povratak i održivost povratnika.

Komisija je naročito nadležna za²:

- Odobranje projekata rekonstrukcije i povratka
- Odobranje zajedničkih projekata
- Izdavanje ovlaštenja za finansijsko realiziranje odobrenih projekata
- Nadzor nad finansijskim realiziranjem odobrenih projekata

Imenovanje članova Komisije vrši Predsjedništvo BiH³. Komisija broji 9 članova (predstavnik državnog i entitetskih ministarstava za izbjeglice i raseljene osobe), 2 stalna učesnika u radu Komisije iz reda međunarodnih organizacija/institucija, zatim 3 posmatrača iz reda međunarodnih organizacija/institucija u BiH, te posmatrači iz reda nevladinih organizacija koje se bave pitanjima izbjeglica i raseljenih osoba u BiH (Predstavnicima Unije imaju status posmatrača u radu Komisije).

Proces realizacije programa rekonstrukcije se odvija sljedećim redom: nakon što Komisija odobri projekat rekonstrukcije i odobri sredstva za isti, odabrane opštine/općine potpisivanjem „Memoranduma o razumjevanju“ (skraćeno: MoR) preuzimaju vodeću ulogu u daljoj realizaciji projekata rekonstrukcije na lokalnom nivou.

Drugim rječima, konačni odabir korisnika za rekonstrukciju stambenih objekata vrše opštinske komisije.

Kako bi obezbjedila transparentnost procesa odabira korisnika, Komisija je izradila Uputstvo za rad opštinskih komisija koje se moraju pridržavati istog: *UPUTSTVO O NAČINU I PROCEDURAMA ODABIRA KORISNIKA PROJEKATA POVRAKTA I REKONSTRUKCIJE STAMBENIH JEDINICA*⁴.

Ovim Uputstvom utvrđuju se kriteriji i procedure za odabir korisnika pomoći u obnovi stambenih jedinica u svrhu povratka, daju smjernice u provođenju procesa odabira prioriternih korisnika pomoći u rekonstrukciji te određuje sastav i način rada opštinskih/općinskih Komisija za odabir korisnika.

² Nadležnosti Komisije definirane članom 23. Zakona o izbjeglicama iz BiH i raseljenim osobama u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 23/99, 21/03 i 33/03)

³ Na osnovu člana 23. Zakona o izbjeglicama iz BiH i raseljenim osobama u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 23/99, 21/03 i 33/03), a na prijedlog Vijeća ministara BiH, Vlada entiteta i vlade Brčko distrikta

⁴ Na temelju člana 22. i 23. Zakona pomenutog pod 1) i 2)

U sastavu opštinske komisije se nalaze predstavnici opštine, ovlašteni predstavnik donatora, predstavnik udruženja građana koja se bave pitanjima izbjeglica i raseljenih lica i predstavnik udruženja povratnika.

Proces odabira korisnika na opštinskom nivou (nakon potpisivanja MoR-a sa državnom Komisijom) se odvija redosljedom: formiranje opštinske komisije, objava poziva za potencijalne korisnike pomoći, utvrđivanje opštih i posebnih kriterija, bodovanje i odabir krajnjih korisnika.

Strategija Unije za praćenje procesa odabira korisnika pomoći rekonstrukcije

Kako je gore pomenuta procedura jako složena, bilo je potrebno napraviti strategiju praćenja cijelog procesa a u cilju postizanja ciljeva projekta. Obzirom da su u proces odabira korisnika pomoći rekonstrukcije uključeni svi nivoi vlasti, od države do lokalnih vlasti, implementator projekta (Unija za održivi povratak i integracije u BiH) je napravio takvu strategiju kojom se može pratiti taj proces na svim nivoima vlasti.

Strategija je bazirana na takozvanom "bottom-up" pristupu (odozdo prema gore). Ovaj pristup podrazumijeva praćenje procesa na nivou građana, na nivou lokalne zajednice (mjesne zajednice – mjesta povratka), na nivou opštine i na nivou države. Praćenje procesa podrazumijeva dvosmjernu razmjenu informacija između Unije i stakeholdera na određenom nivou, kako slijedi:

- Praćenje na nivou građana/lokalne zajednice uključuje razmjenu i prikupljanje informacija o potencijalnim povratnicima kao i procjenu potreba onih koji su se vratili. Strategija Unije na ovom nivou je rad (dvosmjerna razmjena informacija) sa 90 lokalnih udruženja članica. Unija daje inpute - edukuje članice o procesu odabira korisnika, o načinu i tehnikama procjene potreba povratnika na terenu, o načinu rada opštinskih komisija a članice vrše terenske posjete i dostavljaju izvještaje Uniji.
- Praćenje na nivou opštine podrazumijeva praćenje rada opštinskih komisija. Ovo je planirano na način da predstavnici članica udruženja uđu u sastav opštinskih komisija i na taj način direktno prate rad istih. Za ovo je potrebno uspostaviti saradnju na relaciji Unija – opštine (dobiti saglasnost opština), izlobirati da predstavnici udruženja uđu u sastav opštinskih komisija. I na ovom nivou je planirana dvosmjerna razmjena informacija sa udruženjima članicama (Unija edukuje članice o opštim i posebnim kriterijima dodjele pomoći a članice dostavljaju izvještaje o radu opštinskih komisija Uniji).
- Praćenje na nivou države podrazumijeva dobijanje informacija sa terena (od udruženja) i reagovanje prema višim nivoima vlasti: Unija kao posmatrač u državnoj Komisiji (daje prijedloge prilikom odabira opština, dostavlja izvještaje o uočenim neregularnostima u radu opštinskih komisija, izvještaje o lošem odabiru korisnika te analizu potreba na terenu), Unija kao partner MLJPI u izradi revidirane strategije povratka, reakcije prema BH parlamentu,...

Pored praćenja na ova tri nivoa, Unija paralelno vrši i informisanje javnosti o rezultatima monitoringa – medijsko praćenje ostvarenih rezultata (saradnja sa lokalnim i državnim medijima, saopštenja za javnost,...).

Ovo podrazumijeva kontinuiranu interaktivnu komunikaciju Unije sa:

- 90 udruženja članica: sastanci sa predstavnicima udruženja, slanje dopisa, obuke, dostavljanje izvještaja (monitoring povratka, procjena potreba, verifikacija listi prioritetnih korisnika, rad opštinskih komisija, stanje povratka...)
- Sa BH opštinama: sastanci sa predstavnicima opština, slanje dopisa, potpisivanje MOU, reakcije na rad opštinskih komisija, učešće u radu opštinskih komisija, dobijanje izvještaja o radu opštinskih komisija...
- Sa višim nivoima vlasti: sastanci sa predstavnicima institucija, učešće u radu državne Komisije, praćenje sjednica Komisije, slanje dopisa, dostavljanje izvještaja sa preporukama, reakcije na uočene nepravilnosti,...

- Sa medijima na lokalnom I državnom nivou: medijsko praćenje svega gore navedenog, saopštenja za javnost,...

I na kraju analiza I arhiviranje svih zaprimljenih dokumenata: od izvještaja monitora sa terena o stanju u mjestima povratka, izvještaja o radu opštinskih komisija, izvještaja državne Komisije, rad na reviziji Strategija povratka,...

III. PROVEDENE AKTIVNOSTI

Pripremne aktivnosti

Uključuju sastanke na relaciji:

- Unija – udruženja: upoznavanje sa projektom, upoznavanje sa procesom odabira korisnika i njihovom ulogom u tome, dogovor oko delegiranja kandidata za monitoring timove, definisanje procedura komunikacije (cirkularno pismo, sistem izvještavanja)
- Unija – državne institucije (MLJPI, Komisija državna, entitetska ministarstva za izbjeglice): članstvo u Komisiji kao posmatrač, potpisivanje MOU,
- Unija – opštine (opštinske komisije): kontaktiranje svih odabranih opština, potpisivanje MOU, delegiranje („ubacivanje“) predstavnika udruženja članica u rad opštinskih komisija

Formiranje monitoring timova

Opisano u prethodnim izvještajima

Obuka monitoring timova

Opisano u prethodnim izvještajima

Kreiranje upitnika I baze podataka

Opisano u prethodnim izvještajima

Monitoring povratka - provjera prioriternih korisnika i procjena potreba

Ovo uključuje:

- Provjera listi prioriternih korisnika na terenu, da li se stanje na terenu poklapa sa podacima na listama (korisnici dvostruke pomoći,..)
- Delegiranje potencijalnih korisnika identifikovanih na terenu koji su u stvarnoj potrebi i zadovoljavaju opšte i posebne kriterije za dodjelu pomoći rekonstrukcije. Delegiranje prema opštinskim komisijama.
- Paralelno sa provjerom liste odabranih korisnika, vrši se i monitoring stvarnog povratka (onih kojima su kuće rekonstruisane) i procjena socio – ekonomskih potreba
- Priprema i slanje izvještaja sa terena (o ispravnosti liste, o radu opštinske komisije, o uočenim eventualnim neregularnostima,...) prema Uniji

Osnovni cilj ove aktivnosti jeste istražiti, objediniti i analizirati podatke o stvarnom stanju procesa povratka, te dati jasne preporuke o načinima prevazilaženja identificiranih problema i prepreka u ostvarivanju ljudskih prava izbjeglica, raseljenih lica i povratnika.

Podaci i preporuke iz izvještaja moći će poslužiti kao osnov definiranja daljnjih aktivnosti podrške domaćih i međunarodnih institucija i organizacija procesu povratka.

Smatramo da ovakav metod i način utvrđivanja stvarnih podataka predstavlja najbolji i najefikasniji metod ne samo za provjeru listi prioriternih korisnika pomoći rekonstrukcije stambenih jedinica nego i za utvrđivanje broja raseljenih lica, za utvrđivanje broja obnovljenih i neobnovljenih stambenih jedinica, obnovljene i neobnovljene infrastrukture te utvrđivanje potreba za održiv povratak porodicama koje su se vratile na svoja ognjišta.

U prvom polugodištu 2009. godine, Unija za održivi povratak i integracije u BiH je u koaliciji sa svim udruženjima - članovima nastavila sa monitoringom procesa odabira krajnjih korisnika za projekte rekonstrukcije stambenih jedinica. Provjerom na terenu su uočene mnoge nepravilnosti u radu opštinskih komisija.

Unija je objedinila sve izvještaje sa terena o uočenim neregularnostima u izvještaj koji je dostavljen višim nivoima vlasti u BiH (vidi aktivnost: "Izrada i distribucija izvještaja o stanju na terenu").

Što se tiče procjene potreba, Unija za održivi povratak i integracije u BiH provodi istraživanja ne samo na segmentu rekonstrukcije stambenog fonda, nego je svoje aktivnosti usmjerila i na ostalih deset oblasti, a to su zapošljavanje, školstvo, zdravstvo, infrastruktura, socijalna politika, održivost povratka, zbrinjavanje starih i iznemoglih lica i raspuštanje kolektivnih centara stanovanja.

Metod rada - komuniciranje sa direktnim korisnicima kojima je pomoć potrebna, općinskim službama za opću upravu, predsjednicima i sekretarima mjesnih zajednica općina/opština, općinskim udruženjima – članicama SIRL-a / Unije i kroz terenske posjete naših monitora.

Po osmišljavanju ovakvog metoda rada proslijeđeno je 140 pisama na adrese općinskih službi za dostavu spiskova i kontakt osoba u mjesnim zajednicama. Veliko je zadovoljstvo da smo dobili odgovore od ukupno 138 općina (jedino općina Usora i Uskoplje do danas se nisu oglasile). Na osnovu prikupljenih kontakt podataka predstavnika mjesnih zajednica, sačinjen je adresar/imenik mjesnih zajednica u BiH (**uvršteno je 2.244 mjesnih zajednica, odnosno 138 općina /opština**). (Prilog 1).

Posebno naglašavamo da Unija do sada ima potpisane memorandume sa 62 općine/opštine i da je u toku potpisivanje memoranduma i sa ostalim općinama koje su za to izrazile želju.

Od početka rada do danas komunicirali smo i dobili podršku za ovakav rad od 2.244 mjesnih zajednica. U potpunosti smo prikupili i obradili podatke za 50 općina/opština, 437 povratničkih mjesnih zajednica (od ukupno 823 mjesnih zajednica) i 123 naseljena mjesta u opštinama u kojima nema formiranih mjesnih zajednica. Sve podatke smo analitički prikazali. Prilikom terenskih posjeta monitoring timova u periodu od 01.02.2008 – 01.06.2009. kontaktirano je preko 18 000 nosioca domaćinstva/porodica od čega je evidentirano 11 635 povratničkih porodica; 6172 porodice sa statusom raseljenih lica koje nisu evidentirane u bazama podataka ministarstava za izbjeglice i 351 interno raseljeno lice.

Za relativno kratko vrijeme postignut je veliki uspjeh monitoring timova, kako u prikupljanju, obradi, tako i u analizi prikupljenih podataka.

Objedinjeni podaci poslužili su kao osnov za izradu analiza/preporuka/izvještaja. Analizom su utvrđeni stvarni efekti povratka i naši monitori su isključivo prikupljali podatke za stvarne povratnike, odnosno porodice koje su zatečene u svojim kućama.

Za svaku opštinu/općinu monitor je bio dužan opisno prikazati sva mjesna područja koja je obišao i predočiti prikupljene činjenice i podatke.

U donjoj tabeli predstavljen je tabelarni prikaz osnovnih podataka za 50 opština/općina, a **Prilog 2** ovog izvještaja prikazuje detaljnu analizu provedenu na području opština/općina navedenih u tabeli.

R.br.	Naziv općine/opštine	Broj lica povratnika	Broj povratničkih domaćinstava	Broj obnovljenih st. jedinica	Broj neobnovljenih st. jedinica
1.	BANJA LUKA	4.933	1740	2641	872

2.	BILEĆA	4	3	2	39
3.	BOS.GRAHOVO	2.000	671	886	1.559
4.	BOS. PETROVAC	3.605	1.242	1.318	639
5.	BRČKO DISTRIKT	37.336	10.933	8.631	2.466
6.	ČAPLJINA	5.748	1.928	861	227
7.	ČELINAC	64	30	42	31
8.	DERVENTA	4.261	1.373	1.377	4.319
9.	DOBRETIĆI	672	180	62	1.156
10.	DONJI VAKUF	197	121	1.433	970
11.	DONJI ŽABAR	220	72	70	2
12.	DRVAR	11.450	3.178	379	451
13.	FOČA-USTIKOLINA	2.839	947	1.080	550
14.	GACKO	48	18	80	200
15.	GLAMOČ	3000	1000	1.010	459
16.	G. VAKUF-USKOPLJE	2.780	776	851	300
17.	GRADIŠKA	9.312	2.451	1.168	336
18.	HADŽIĆI	3.900	1.650	1.930	114
19.	ISTOČNA ILIDŽA	629	170	170	10
20.	JEZERO	3.305	1.115	1.030	84
21.	KAKANJ	3.433	1.383	433	1000
22.	KALINOVIK	42	26	26	170
23.	KLADANJ	323	105	130	189
24.	KONJIC	3.402	1.098	1.098	3.522
25.	KRUPA NA UNI	1.763	593	394	56
26.	KUPRES - FBIH	214	116	170	277
27.	LIVNO	1659	580	650	543
28.	LOPARE	1.815	527	523	228
29.	LJUBINJE	29	8	7	110
30.	MAGLAJ	14.050	4.221	4.005	904
31.	MODRIČA	3.203	1.063	551	669
32.	NEVESINJE	102	42	96	79
33.	OLOVO	2.906	724	675	386
34.	PALE	185	85	84	76
35.	PRNJAVOR	7.818	2.191	213	357
36.	PROZOR-RAMA	3.370	1.125	1.125	300
37.	RIBNIK	7.907	2.962	1.052	387
38.	ROGATICA	1.705	660	781	1.003
39.	RUĐO	321	127	270	668
40.	SANSKI MOST	4.584	1.481	960	2.462
41.	SAPNA	424	194	148	768
42.	SREBRENICA	4.082	1.774	2.431	2.516
43.	STOLAC	5.400	1.460	2.250	1.203
44.	TRAVNIK	17.845	5.875	4.384	3.519
45.	TRNOVO FBIH	1.819	700	688	243
46.	TRNOVO - RS	575	258	236	81
47.	USTIPRAČA	4.678	1.389	1.007	375
48.	VAREŠ	2.926	1.036	851	1.679
49.	VIŠEGRAD	1.400	426	448	604
50.	ZAVIDOVIĆI	5.537	1.925	1.054	778
51.	ZENICA	6.259	2.961	365	768
	UKUPNO	206.079	66.713	52.126	40.704

Radi uporednih pokazatelja stvarnog stanja povratka podsjećamo na zvanične podatke:

Raseljeno je gotovo 2,2 miliona ljudi iz njihovih domova, a procjenjuje se da se od potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma vratilo oko milion lica. Još uvijek oko 125.072 osoba (41.013 obitelji) treba pomoć u rekonstrukciji stambenih jedinica kako bi se mogli vratiti u prijeratna mjesta prebivališta.

Iz prikazane tabele može se uočiti da se u 50 općina do sada vratilo 66.713 porodica ili 206.079 lica što u procentu izgleda ovako:

- Od ukupnog broja 143 općine u BiH obrađeno je 35 % i prema tim podacima to je više od jedne trećine obrađenih opština u BiH.
- Na te prostore vratilo se ukupno 206.079 lica ili izraženo u procentima 19,5% povratnika od podataka koji se zvanično prikazuju u javnosti što je manje od jedne petine.

Moramo naglasiti da će se ispostaviti tačnim podatak Unije veoma često iznošen u javnosti da se u svojim prijeratnim domovima živi tek jedna trećina povratnika od broju povratnika prikazanih od strane zvaničnih institucija.

Primjer:

Posebno se treba naglasiti da stvarni podaci o stanju povratka nisu ni izbliza jednaki podacima sa kojima se manipuliše u javnosti. Kao primjer uzimamo Kanton Sarajevo : zvanični podaci govore da se u ovaj Kanton vratilo 25.315 porodica 81.000 lica Srpske nacionalnosti. Ovim podatkom raspolaže Kantonalno ministarstvo za rad,socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Sarajevo i oni su dostupni široj javnosti. Pitamo se gdje žive ti ljudi kada nisu zatečeni u svojim kućama ili stambenim jedinicama u kojima danas žive neki drugi vlasnici. Na koji način su prikupljeni ovakvi podaci, da li samo kao što se radi u većini općina/opština na osnovu privremenih prijava i odjava ili na osnovu nekih drugih elemenata. Iz tog razloga i naši podaci u mnogome će se razlikovati od zvaničnih podataka sa kojima raspolažu obrađene opštine jer smo obradu podataka vršili prema stvarnom stanju.

Posebno nas zabrinjava što povrat imovine ne znači i stvarni povratak. Imovina je vraćena u postotku od 99,7% a stvarni povratak ostvaren u veoma malim procentima.

Izrada i distribucija izvještaja o stanju na terenu

Nakon izvršenih terenskih posjeta, članovi monitoring timova i predstavnici udruženja su nakon izvršenih terenskih posjeta dostavili izvještaje glavnom uredu Unije. Svi dostavljeni izvještaji sa terena su arhivirani u sjedištu Unije u Sarajevu.

Projektno osoblje Unije je potom izvršilo analizu svih dostavljenih izvještaja na osnovu kojih je napravila presjek stanja na terenu kada je u pitanju povratak i **načinila sljedeće analize/izvještaje/preporuke:**

A) IZVJEŠTAJ O UOČENIM NEREGULARNOSTIMA U RADU OPŠTINSKIH KOMISIJA

Nakon sveobuhvatnih prikupljanja podataka, uočene su određene slabosti koje se odnose na sljedeće:

- Državna Komisija je 20.05.2008. godine donijela odluku o raspodjeli sredstava za rekonstrukciju stambenih jedinica za 2008. godinu po kojoj je obuhvaćeno 57 općina i Brčko distrikt a ukupna vrijednost projekta je 21,8 miliona KM što je prema procjenama dovoljno za sanaciju 900 stambenih jedinica (24.000 KM po

jednom objektu)⁵. Po donošenju odluke, potpisan je MoR sa odabranim opštinama ali od tada pa do danas nije napravljena nijedna kuća.

- Diskriminatorski odnos odabira korisnika po nacionalnom ključu što čini presedan u odnosu na dosadašnju praksu domaćih i međunarodnih implementatora za pomoć u rekonstrukciji stambenih objekata;
- Snažan politički uticaj od strane onih koji određuju prioritetna područja, pa je primjetno da su sredstva usmjerena najčešće u općine u kojima su načelnici iste političke partije što navodi na činjenicu da je u pitanju kupovina glasova - uticaj pojedinih državnih službenika i pojedinaca iz nekih političkih partija na opštinske Komisije za rekonstrukciju i odabir korisnika. Radi se i obnova stambenih objekata iz sredstava za povratak za osobe koje nisu povratnici i kojima nije stambena jedinica bila prije rata na današnjoj obnovljenoj adresi.
- Sredstva za povratak koje prati Fond za povratak gube smisao naziva jer nisu usmjerena za tu namjenu (primjer Zvornika);
- Određivanje prioriteta općina je transparentno tek nakon što se objavi lista – postavlja se pitanje: ko, kada, kojim kriterijima i na koji način se vrši odabir. Smatramo da se ta praksa mora promijeniti i uvažavati informacije od strane civilnog društva, posebno naše organizacije koja ima za cilj da vas servisira sa potrebnim informacijama (rekonstrukcija stambenih objekata, individualnih, kolektivnog stanovanja, infrastruktura, zapošljavanje, ekonomska podrška povratku, socijalna zaštita itd.)
- Rekonstrukcija stambenih jedinica kolektivnog stanovanja se vrši neracionalno. Da li namjerno ili nenamjerno, obnavljaju se objekti gdje nema dovoljan broj povratnika a sredstva se ulažu u obnovu cijele zgrade.
- Sredstva usmjerena na obnovu fasada a ne objekata.
- Sredstva za održivi povratak se koriste za obnovu vjerskih objekata. Monitoringom smo ustanovili da čak i nema povratnika u tim zajednicama.
- Infrastruktura- elektrifikacija, putevi, vodovodne mreže, itd. se obnavlja ali su podaci o obnovi začuđujući za povratnike jer su njihovi prijedlozi izostavljeni i niko ih ne konsultuje za prioritete prilikom dodjele pomoći.
- Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Komisija/Povjerenstvo za izbjeglice i raseljena lica u BiH treba da ima koordinirajuću ulogu što se na terenu u praksi na žalost ne uočava i neprimjetno je.
- Komisije se ne pridržavaju procedura definisanih Uputstvom pogotovo ako su sredstva dobijena iz drugih izvora (strane donacije,...)
- Previsoki kriteriji za odabir korisnika i uočeni problemi kod bodovanja (reakcije na rad komisija u općini Vogošća, reakcija „Demokratske inicijative sarajevskih Srba“-Iliđa, HO „Centar života“ Konjic)
- Primjećen je stranački uticaj na rad opštinskih komisija. U članstvu pomenutih komisija se pored predstavnika udruženja povratnika nalaze predstavnici stranaka koji imaju mnogo veći uticaj od ostalih članova Komisija (korumpiranost i politički/stranački favorizam):
 - U toku rada opštinske komisije u Bosanskoj Kostajnici došlo je do političkih razmimoilaženja zbog kojih su komisiju napustili Predsjednik i jedan član
 - Svi članovi općinske komisije za općinu Travnik su iznijeli zajednički stav da se odabir korisnika ne može vršiti po nacionalnom ključu

⁵ Iz dokumenta „Izveštaj o radu“ (01.01.2008. – 31.12.2008. godine), Povjerenstva za izbjeglice i raseljene osobe BiH

- Reakcija udruženja izbjeglica i raseljenih lica iz opština/općina: Novo Sarajevo, Kotor Varoš, Zvornik, Bosanski Brod,...
- Bez obzira što su kandidati prošli dolazi do uklanjanja istih sa spiska
- Izražene sumnje u tačnost pojedinih podataka koje dostavljaju potencijalni korisnici (reakcije iz opština Rudo, Višegrad, Bijeljina, Sokolac, Osmaci,...)
- Jedan broj opštinskih/općinskih komisija radi već duži niz godina u istom sastavu što ukazuje na potrebu da se preispitaju članstva i imenovanja novih komisija

B) PREPORUKE ZA DAVANJE PRIORITETA ZA PROJEKTE POVRATKA (SA POSEBNIM AKCENTOM NA JAČANJE POVRATKA MLADIH) SLJEDEĆIM OPĆINAMA

Donji Vakuf – loši uslovi za povratak – nije bilo donacija za održivi povratak – bezuspješno aplicirali – od 685 povratnika koliko ih je bilo 2004 godine ostalo je samo 194.

Derventa – želju za povratak izrazilo je 869 porodica – pružiti im mogućnost za obnovu kuća i za programe održivog povratka.

Bosanski Petrovac – 10 porodica u mjesnoj zajednici Krnjeuša živi duži period kod komšija i rodbine i čeka obnovu svojih kuća.

Banovići – mjesna zajednica Seona – potrebno je obnoviti 35 kuća za porodice koje žive na mjesnom području kod rodbine i komšija.

Berkovići – neophodna obnova tri kuće za porodice Raguž, Tuka i Kohnić jer duži period žive na području i čekaju da dobiju donacije.

Bosansko Grahovo – potrebno je više izdvajanja jer još ima 1559 stambenih jedinica koje su neobnovljene uključujući obnovu stanova u 10 zgrada kolektivnog stanovanja.

Drvar – mjesna zajednica Vrtoče – 12 porodica živi u neuslovnim kućama (najloni umjesto krovova i prozora)

Lopare – izgradnja ambulante u mjesnoj zajednici Završje jer povratnici do prve zdravstvene ustanove putuju 22 km (u Lopare).

Oštra Luka – neophodna izgradnja ambulante (jedanput sedmično dolazi ljekar), a za sve ostale intervencije stanovništvu do prve zdravstvene ustanove putuje u jednom pravcu 40 km.

Prnjavor – MZ Lišnja - neophodna veća izdvajanja za povratak jer na područje želi da se vrati još 120 porodica. U mjesnoj zajednici Galjipovci-već duži period žive tokom cijele godine 2 porodice u tuđim kućama čekajući obnovu svojih. U istoj mjesnoj zajednici nije bilo nikakve pomoći za održivi povratak (uzaludno su tri povratnika zanatlije tražile pomoć za otvaranje zanatskih radnji a žive već duži period na području).

Sanski Most – MZ Fajtovci- selo Pijevci niko se nije vratio jer nije obnovljena niti jedna od 300 stambenih jedinica.

Sapna – MZ Skakovica – politika se umiješala u proces povratka vratilo se samo 20 porodica i isto toliko je obnovljeno kuća. Želju za povratkom izrazilo je preko 200 porodica ali nema donacija i obnove kuća (za obnovu ima

još 320 stambenih jedinica).Povratnici vodu donose iz šumskog izvora udaljenog 300 metara, a nemaju ni školu ni ambulantu.

Stolac- Otkloniti diskriminaciju prilikom zapošljavanja primjer općina Stolac: u lokalnoj upravi radi 41 Hrvat,a samo 10 Bošnjaka;u srednoj školi radi 35 Bošnjaka po ugovoru o djelu, nijedan u stalnom radnom odnosu.

Vareš – M.Z.Brgulje 3 porodice Stanišić čekaju obnovu svojih kuća, a žive na području.

U selu Čamovina – 2 porodice (Kapetanovići Todorović) žive u brvnarama i čekaju da dobiju donacije, a porodici Topalić obnovljena je kuća a li nije priključena struja.

Interesovanje za povratak postoji, ali zbog slabog imovnog stanja vlasnici čak ne mogu doći da obiđu imanja. Indikativno je da u prošloj godini nije obnovljena ni jedna kuća za porodice čiji su vlasnici Srbi Na područjuima jedan učenik kojem učiteljica dolazi povremeno- to je redovno školovanje.

M.Z. Duboštica – primjetan politički uticaj (SDA-HDZ) i iz tog razloga povratnici ne mogu ući u bilo koji program pomoći. Od prijeratnih 120 porodica, danas ih se vratilo 8 i od 2001 godine – povratak je stao- niko se nije vratio.

Zavidovići – u mjesnoj zajednici Vračevac uz pomoć donatora povratnici dobili su rasade jagoda koje uspješno uzgajaju i plasiraju na tržište i hitno im je potrebno pomoći za proširenje plantaže na koji način bi se uključilo još više povratničkih domaćinstava.

C) SLAB POVRATAK – LOŠ ODABIR KORISNIKA POMOĆI

Kao posebnu činjenicu ističemo da je loš odabir korisnika pomoći u pojedinim opštinama uzrok, ne samo slabog povratka nego daju i nestvarnu sliku uo broju stvarnih povratnika u sljedećim opštinama:

Opština Zvornik – donacijama je izgrađeno preko 1000 stambenih jedinica u kojima niko ne živi a čiji se vlasnici vode u statusu povratnika a žive na sasvim drugim područjima.

Općina Kupres FBiH – u gradski dio vratile se 4 porodice (2 starice, 1 starac i 2 lica koja rade u policiji). 90% imovine je prodato. Zabrinjavajuće je da je vlada Republike Hrvatske za povratnike srpske nacionalnosti rekonstruisala 420 stambenih jedinica i da su ih vlasnici prodali doseljenim porodicama Hrvata sa drugih područja u BiH.

Travnik – pravednija raspodjela sredstava za dobijanje donacija, primjer: grade se kuće u kojima niko ne živi ili se povremeno koriste: M.Z. Vitovlje u 17 obnovljenih kuća niko ne živi; M.Z.Korićani 10 obnovljenih kuća se povremeno koriste; M.Z.Ilovača – 3 kuće vlasnici povremeno koriste; M.Z.Mehurići: 5 kuća se povremeno koristi,nasuprot tome: u M.Z.Zagrađe – 2 porodice žive stalno na području – kuće im nisu obnovljene, a čekaju donaciju već nekoliko godina. U toj mjesnoj zajednici obnovljena je samo jedna kuća.

Višegrad – obnavljaju se kuće porodicama koje ne žive u njima, primjer: selo Kapetanovići obnovljeno 7 kuća;

MZ Drinsko – obnovljeno je 35 kuća, a u 8 se stalno živi. U selu Đankići obnovljeno je 8 kuća – u jednoj žive povratnici;

M.Z.Klašnik – 30 kuća obnovljeno i koriste se od proljeća do jeseni. U istoj mjesnoj zajednici tokom cijele godine žive 2 povratnika u improvizovanim objektima, čekaju obnovu kuća.

Inače na području ove opštine u većini sela nema povratka – imanja su zapuštena.

Vareš – M.Z.Dragovići , selo Kopjari – 60 porodica hrvatske nacionalnosti se iselilo i vratila se samo jedna porodica. A u zaseok Borovičke lve 20 kuća je potpuno uništenu i tu se niko nije vratio.

Zavidovići – u M.Z.Dolac vratila su se 54 domaćinstva srpske nacionalnosti, ali zbog loših uslova za život i nezaposlenosti mladi se ponovno raseljavaju (samo tri povratnika rade), ostali nisu do sada dobili nikakvu pomoć za održivi povratak. Stariji stanovnici traže da im se izgradi ambulanta i kapela na mjesnom groblju.

M.Z.Dolina Alići – zaseoci Šimići i Kneževići zaposleno je 12 povratnika koji svaki dan putuju do 24 km udaljenog Žepča.

Zenica – evidentan loš povratak i veliki procenat prodate imovine. Samo u periodu od januara do oktobra 2003 godine u uredu poreske uprave evidentirana je prodaja 2.142 stana i 384 kuće. Procjena je da su vlasnici imovine srpske nacionalnosti. Takav se proces i dalje nastavlja.

D) ŠKOLSTVO

Obzirom da je kategorija najmlađih povratnika i najugroženija, neophodno je da se uslovi školovanja poboljšaju a posebno u sljedećim opštinama/općinama:

- Bosansko Grahovo – od prijeratnih 15 škola, obnovljene samo dvije
- Kakanj – rekonstrukcija osnovne škole u Slapnici
- Zavidovići – M.Z.Dolac – 10 učenika pješače 6 km do najbliže škole u Bočinji
- Lopare – M.Z.Priboj – djeca do prve škole pješače od 6 – 8 km. Isti je slučaj i u mjesnoj zajednici Konakovići – devet učenika dnevno pješače do prve škole 24 km.
- Olovo – škola neuslovna a pohađa je 137 učenika do petog razreda
- Rudo – M.Z.Strgačina – nije obnovljena škola koju je prije rata pohađalo 1.470 đaka i to je razlog slabog povratka mladih ljudi na područje; I nezaposlenost je veliki problem. Trenutno radi samo jedan povratnik kao matičar.
- Stolac – dvije škole pod jednim krovom
- Čapljina – dvije škole pod jednim krovom
- Kiseljak – dvije škole pod jednim krovom.

E) INFRASTRUKTURA

Povratnička domaćinstva bez električne energije

Bosanski Petrovac – mjesna zajednica Bjelaj – sela Cimeše i Vekići (8 domaćinstava); M.Z. Kapnjuh – 12 domaćinstava nema električnu energiju; Selo Skakavac – 3 domaćinstva već 8 godina žive u mraku; Selo Marjanovići 11 domaćinstava nema struju; M.Z. Vrtoče – 2001 godine vratile se u sela Prkosi i Oraško Brdo porodice i danas su bez struje; Selo Risovac – 3 domaćinstva nemaju električnu energiju.

Kneževo – M.Z. Gornji Korićani 3 domaćinstva bez električne energije, a na cijelom području je loše snadbijevanje električnom energijom.

Berkovići – naselja Zabrdje, Žegulja i Gornja Bitunja nemaju struju.

Kupres RS – naselje Bajrovići – 10 domaćinstava žive u mraku

Višegrad – bez električne energije su sela : Rohti, Dubočica i Đankići ukupno 32 domaćinstva. Projekat za elektrifikaciju gotov prošle godine i upućen Federalnom ministarstvu izbjeglica i raseljenih osoba. Do danas nema odgovora; M.Z. Drinsko 10 domaćinstava nije priključeno na elektromrežu; M.Z.Crni Vrh – 18 domaćinstava, Orahovica 18 i Gornja i Donja Brštanica 20 domaćinstava nema struju.

Pelagićevo – M.Z.Blaževac – Zbog miniranog puta obustavljeni su radovi na izgradnji trafoa i 38 povratničkih porodica čeka dovršetak radova i bolje snadbijevanje električnom energijom; Petrovo – MZ Kaluđerica – selo Rovine i Vrela 10 domaćinstava nema električnu energiju.

Prnjavor- MZ Kulaši – povratnici veoma teško mogu izdvojiti 50-60 km za priključak brojila i za te troškove niko ne želi da im pomogne.

Ribnik – povratničko naselje Mrazovo na kojem živi 12 domaćinstava (52 lica) od čega 3 djece školskog uzrasta, do danas nema električnu energiju. Projekat je kandidovan kod Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i nije uvršten u realizaciju. Vrijednost projekta je 200.000 KM od čega Opština daje učešće u visini od 30.000 KM.

Rogatica – bez električne energije su: selo Trnovo – 5 porodica; selo Orahovo – 5 porodica; selo Kopjerci – 5 porodica; selo Šljedovići – 20 porodice; selo Nahota – 3 domaćinstva; selo Radići – 7 domaćinstava; selo Kamen – 2 porodice; selo Prosječno – 5 porodica; Jedan povratnik živi tokom cijele godine u kolibi bez struje.

U selu Starčiće bošnjačka domaćinstva nemaju električnu energiju, a srpska imaju; u M.Z. Kukavice – 12 domaćinstava nemaju struju;

Sanski Most – bez električne energije su: MZ VRHPOLJE – naselje Podovi 10 domaćinstava i dio sela Kozići
Naselje Tomina – pripada FBiH 30 domaćinstava nema električnu energiju; Selo Šehovci – 30 domaćinstava
MZ Zdena – selo Vukinići – 4 i Brankovići;

Sapna – mjesna zajednica Nezuk – 6 porodica povratnika živi samo ljeti jer nemaju električnu energiju

Stolac – neophodan priključak na elektromrežu u selima Komanje Brdo (2 porodice), Burmaci (2 porodice) Dragovilje (1 porodica) i Carevo (2 porodice).

Ustiprača – u selima Borik Brdo, Kalnici i Osoje već 7 godina žive porodice u mraku (30 porodica).

MZ Jabuka – sela Surovi, Zamegresi, Džuve, seoce Borove i Zakalje (7 porodica – 5 srpskih i 2 bošnjačke nemaju struju. I u selu Mahovići 5 domaćinstava nema električnu energiju.

Vodovodna i kanalizaciona mreža

Bosansko Grahovo – od ukupno 55 km vodovodne mreže do sada je rekonstruisano 3,5 km; kanalizaciona mreža u dužini od 7,5 km do sada nije rekonstruisana

Čelić – M.Z.Brezje uništeni vodovod obnavljao Mercy Corps iz Tuzle koji je bio u funkciji samo 15 dana. I danas se stanovnici snabdijevaju vodom na druge načine, ali ne sa obnovljenog vodovoda

Kakanj – obnova vodovodne mreže u mjesnoj zajednici termoelektrana, Ričica i Slapnica
Obnova kanalizacione mreže: M.Z.Zgošće – sela Crnač i Slapnica

Zavidovići – zbog neriješenog problema kanalizacije u mjesnoj zajednici Alići stanovnici oboljevaju i česte su zaraze. Na području ove opštine neophodna je sanacija vodovoda „Vrelo“ (dužina vodovoda 8 km). Izgradnja bazena za vodosnabdijevanje u Crnjevu (urađen je projekat – nema sredstava) i sanacija starog vodovoda „Krš“. U cjelini na ovom području povratnici su u cjelini zaboravljeni od svih nivoa vlasti.

Lopare – u M.Z.Priboj – naselja Džemat i Brijest – vratilo se 80 domaćinstava i nemaju sredstava za izgradnju vodovoda. Žive u veoma teškim uslovima – primjer zbog siromaštva i neizmirenih obaveza za 10 povratničkih porodica isključena je struja već duži period.

Olovo – M.Z.Luke – od tri vodovoda do danas nijedan nije obnovljen
U mjesnoj zajednici Kruševo – vodovod star 30 godina je van funkcije

Prnjavor – M.Z.Kulaši – vodovod je star 25 godina, a uz to ispresjecan je i uništen na putevima na kojima se izvlači šuma te povratnici ovog područja imaju otežano snabdijevanje vodom. Nemaju vlastitih sredstava, a ni pomoći lokalnih vlasti da se taj problem riješi.

Neobnovljeni putevi

Bosansko Grahovo – od ukupno 49,6 km asfaltnog puta, do sada je rekonstruisano samo 6,5 km -113 km makadamskog puta u veoma lošem stanju.

Ribnik – neophodna opravka makadamskog puta od naselja Pavići-Mrazovo (6 km) i Mrazovo – Bunarevo (6 km).

G.Vakuf- Uskoplje – putna dionica u dužini od 5 km Kladuša-Lužani u veoma lošem stanju

Bosanska Gradiška – deminiranje puta u mjesnoj zajednici Novo Selo – Dolina i nastavak rekonstrukcije

Kakanj – neophodna rekonstrukcija puteva u mjesnoj zajednici Poljani, Seoce, Haljinići, Lučići, Ričica i Čatići.

Vareš – M.Z.Javorak – postoji javna deponija smeća u izletištu Ponikve. Tu je postojeći tunel u kojem je začepljen odvod vode, što dovodi do čestih plavljenja, obrušava put i stvara velike otvore na putu pa je često van upotrebe. U ovoj opštini još uvijek su minirana područja u selima: Zubete i Mačak.

Prnjavor – M.Z.Kulaši – mjesni put izuzetno loš tako da se ni pješke ne može doći do kuća, posebno u kišnom periodu

Sanski Most – put u Sanski Most- Bosanski Novi 12 km je neophodno asfaltirati. Dionica puta Stanića Brdo – Lušci Palanka u veoma lošem stanju, zbog toga je mljekara otkazala otkup mlijeka koje povratnici nemaju prodati drugima, a to im je bio jedini izvor prihoda u porodici. Na području ove općine nisu deminirani dijelovi područja: Tomina, Tramošnja, Škrlejevita, Poljak, Podvidača i Slatina.

* * *

Sve gore pomenute analize, preporuke/izvještaje, Unija je distribuirala prema višim nivoima vlasti (u prvom redu Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, državnoj Komisiji, entitetskim ministarstvima) u vidu dopisa kao i putem bilateralnih sastanaka sa predstavnicima pomenutih institucija. Na ovim sastancima kao i učešćem na redovnim sjednicama radnih tijela pomenutih institucija (rad na izradi Revidirane strategije povratka, rad državne Komisije – odabir opština kao i revizija rada državne Komisije, rad na reviziji Uputstva za odabir korisnika pomoći rekonstrukcije,...), Unija je upoznala sve učesnike tih radnih tijela o stanju povratka, prezentovala izvještaje, delegirala probleme te zagovarala za rješavanje istih.

Naš pristup zagovaranju prema višim nivoima vlasti je usmjeren tako da zapažanja monitora postanu predmet rasprave odgovornih koji se brinu da utrošak izdvojenih finansijskih sredstava bude transparentan, ističući da rezultati naše analize pokazuju da stanje na terenu daje veoma malu brojku stvarnih povrataka. Na povratak i njegovu održivost utiče kompleksna politička situacija pa je potrebno da se zajedničkim radom osigura da sredstva dođu u ruke prioritetnim korisnicima.

Rezultati:

Unija je izvještaj o uočenim nepravilnostima u radu opštinskih komisija (Izvještaj A) dostavila Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH kao i državnoj Komisiji (poslan dopis „Primjedbe na rad Općinskih komisija za odabir korisnika projekata rekonstrukcije stambenih objekata“).

Kao rezultat toga, državna Komisija je na osnovu reakcije Unije za održivi povratak i inegracije u BiH ali i “značajnog broja prigovora od strane drugih organizacija i pojedinaca na rad opštinskih komisija, kao i na osnovu vlastitih saznanja izrazila nezadovoljstvo i razočarenje uočenim nepravilnostima” te “konstatovala da su pojedine opštine prilikom odabira korisnika pomoći ozbiljno kršile procedure o odabiru korisnika pomoći”⁶.

Zbog svega gore navedenog, Komisija je tražila od opština da preispitaju sve donešene odluke, počev od odluke o formiranju Komisije za odabir korisnika do odluke o kreiranju liste korisnika te dodatno provjeriti za sve zaprimljene zahtjeve ispunjavanje kriterija.

Kao posljedica toga, od 57 opština, 9 opština je vraćeno u ponovnu proceduru zbog ukazanih nepravilnosti⁷.

Izrada brošure – snimanje reportaže

Umjesto brošure a uz prethodno odobrenje donatora, snimljena je dokumentarna reportaža pod nazivom „Kuća na kraju puta“ u trajanju od 28 minuta. Reportaža je snimljena u koprodukciji kuće „BLICKO“ iz Tuzle i kuće „PRIMP“ iz Brčkog. Reportaža je dostavljena kao prilog prethodnom izvještaju a emitovana je na BHT, FTV, RTRS, NTV HAYAT, TVSA te u okviru mreže „BH VEZE“ i na ostalim kantonalnim TV stanicama. Putem reportaže javnost je upoznata sa stvarnim stanjem povratka (kroz tri povratničke priče) kao i o naporima koje ulaže Unija za održivi povratak i integracije u BiH ali i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice u BiH kada je u pitanju pomenuta problematika.

IV. PARTNERI I POSLOVNA SARADNJA

Saradnja sa predstavnicima lokalnih vlasti

Ističemo podatak da je od predloženih 86 predstavnika Unije za članove u Općinskim komisijama za odabir korisnika pomoći, prihvaćeno njih 42.

SASTANCI:

Bosansko Grahovo – problem procesa povratka, načelnik Uroš Makić

Doboj-Jug – Služba za civilnu zaštitu

Jezero – zamjenik načelnika opštine, g.Dragan Strugalović. Razgovor vođen o prioritetu, a to je regulacija toka rijeke Jošavke koja kompletno plavi regionalni put Bihać-Sarajevo, okolne povratničke kuće

Kladanj – razgovor sa načelnikom općine Kladanja g.Fuadom Imamovićem o razlogu lošeg povratka na područje opštine posebno raseljenih lica srpske na Od 3.645 prijeratnih stanovnika do sada se vratilo 323 lica. Razgovoru je prisustvovao i naš predstavnik član SGV-a g.Dušan Lekić. Postavljeno je takođe pitanje zbog čega je tolika prodaja imovine na području općine.

⁶ Citati iz dokumenata „Dopis Komisije za izbjeglice i raseljene osobe svim opštinama implementatorima projekta ZP08“ od 08.12.2008. godine i dokumenta „Zapisnik sa 13. sjednice Komisije za izbjeglice i raseljene osobe BiH“ od 26.01.2009. godine

⁷ „Izvještaj o radu za 2008. godinu“ Komisije za izbjeglice i raseljenosobe BiH, medijski članci (ONASA, BHT,...)

Krupa na Uni – održan sastanak sa nač.Mladen Kotur na temu nezaposlenost povratnika sa primjerom da je 25 žena povratnica radilo u tvornici „Zlatna igla“, otpuštene su i sad su na Zavodu za zapošljavanje. Predloženo je da se ulože napori kako bi se pokrenula proizvodnja tekstila u postojećem objektu u mjesnoj zajednici Osredak (nedostaju samo mašine). Takođe, razgovarano je o izmjeni drvenih stubova za električnu energiju postavljeni 1972 godine, te o donacijama za MZ Hašani koje su iskorištene za druge svrhe. Razgovarano je i o mogućnost da u MZ Vranovina u kojoj živi 26 povratničkih domaćinstava bude rekonstruisan vodovod u sklopu rekonstrukcije Unsko –Sanski sliv koji finansiraju Švicarci.

Domaljevac-Šamac – sa stanak po pozivu sa načelnikom g.Željkom Josićem – razvoj općine, nedostatak za mlade povratnike kulturnih i obrazovnih institucija, jedini preduslov da se privuku mladi i ohrabre za povratak.

Fojnica – mogućnost za povratak mladih kroz veću zaposlenost i obnovu stambenog fonda – razgovor sa predstavnicima općine, a na inicijativu g.Mate Kneževića – Služba za obnovu,

Gornji Vakuf-Uskoplje – Služba za civilnu zaštitu, stambene i komunalne djelatnosti, obnovu i okoliš – g.Abid Tihak – hitna obnova djelomično obnovljenih 10 stambenih jedinica i obnova puta Kladuša-Lužani u dužini od 5 km.

Kupres RS – sastanak sa načelnikom g.Goranom Zubićem a vezan za projekat vodosnabdijevanja koji je urađen ali nedostaje oko 2 miliona KM.Takođe razgovarano je i o projektu izgradnje trafoa u naselju Bajrovići za koji takođe nedostaju sredstva.U tom naselju 10 kuća povratničkih domaćinstava nije priključeno na elektronsku mrežu.

Bosanska Gradiška – razgovor sa načelnikom g. Nikolom Kraguljem obnovljenoj ambulanti koja treba biti stavljena u funkciju jer stanovnici pješčače 8 km do najbliže zdravstvene ustanove. Provesti analizu da li među povratnicima ima te struke i zapošljavati ih.

Banovići – upućen dopis načelniku općine za pomoć jer u mz Aljkovići struju nemaju 3 domaćinstva u selu Laze. Za priključak trebaju platiti po 5.000 KM koje povratnici nemaju.

Višegrad – Zbog lošeg povratka i odabira korisnika pomoći u opštini Višegrad razgovarano je sa koordinatorom za povratak, Mahić Nedžadom.

Vareš – sa koordinatorom za mjesne zajednice, Salihom Ganićem i službenikom za društvene djelatnosti, Rusmirom Bereberovićem razgovarano je na temu postojanja javne deponije na izletištu Ponikve i opravke tunela Ponikve za koja nisu potrebna veća materijalna ulaganja.

Prnjavor - vezano za cjelokupan proces povratka na području opštine Prnjavor i probleme sa kojima se susreću povratnici razgovarano je sa savjetnikom načelnika opštine g.Muhamedom Kopicem.

Rogatica – sastanak vezano za elektrifikaciju i sveukupno stanje povratka kojem su prisustvovali Kemo Čamdžija predsjednik SO i Mehmed Mešić povratnik.

Travnik – ostvaren kontakt sa pomoćnikom načelnika g.Matom Jozakom i službenikom za opću upravu Koviljom Anić, tema razgovora ravnomjernija raspodjela donatorskih sredstava i pravilnije određivanje prioriteta izgradnje kuća.

Sanski Most – U Sanskom Mostu za koji smatramo da je zabilježen mali broj povratnika srpske nacionalnosti uz pomoć predstavnika povratnika Slobodana Radoševića organiziran je sastanak sa g.Draganom Praštalom predsjednikom SO, pomoćnikom načelnika Mevlidom Deumić i općinskim službenikom za izbjeglice i raseljena lica g.Semirom Praštalom.

Zavidovići – Nedovoljna pružena pomoć povratnicima koji smatraju da su zaboravljeni od svih nivoa vlasti bila je tema razgovora sa načelnikom općine Zavidovići, g.Osmić Hakijom.

Jajce, Ribnik, Ključ - U ove tri općine uslijedili su konkretni rezultati te stoga iznosimo da će u cjelokupnom odlučivanju u lokalnoj zajednici veći stepen biti učešće građana u odlučivanju a kroz realno sagledavanje kapaciteta lokalnog civilnog društva i procjena njihovih mogućnosti da vrše javna zagovaranja za ispunjenje potreba i zaštite temeljnih ljudskih prava i sloboda najugroženije populacije a to su povratnici.

Doboj, Odžak, Modriča - Na naše veliko zadovoljstvo ojačana je saradnja lokalnih vlasti i nevladinih organizacija na području ove tri opštine. Unija je kroz tu saradnju uspjela nametnuti lokalne nevladine organizacije da budu partneri lokalnim vlastima. Za juli 2009. godine je zakazano 6 javnih diskusija u 6 multietničkih lokalnih zajednica sa područja ove tri opštine na kojima će građani učestvovati u kreiranju Akcionih planova razvoja tih lokalnih zajednica

Brčko Distrikt - Saradnja sa Odjelom za reseljene osobe i izbjeglice Distrikta Brčko odvija se kroz kontinuirano održavanje sastanaka na kojima prisustvuju šef Odjela, gđa.Branka Žilić-Đurić i g.Enes Šerifović, zamjenik šefa.

Sa pomenutim predstavnicima Distrikta Brčko izvršene su i posjete mjesnim zajednicama Kruhakovac, Mujkići, Meraja, Ivici. Takođe, kada je zbog isteka mandata šefa Odjela uslijedio reizbor, u tom smislu reagovali smo i lobirali za ponovni izbor gđe.Đurić-Žilić. Naše obrazloženje se odnosilo na sveukupne pozitivne rezultate u procesu u čemu je u mnogome doprinijela gđa.Đurić-Žilić.

U narednom periodu nastojat ćemo raditi na ovom polju umrežavanja i jačanja saradnje i na drugim područjima.

Saradnja sa Komisijom za izbjeglice i raseljena lica u BiH

Od početka 2009 godine održane su 3 sjednice (13., 14. i 15. sjednica).

A) 26.JANUARA 2009 GOD. ODRŽANA JE 13. SJEDNICA KOMISIJE ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA U BIH:

Ad.2. Dnevnog reda sjednice predviđala je Verificiranje i potvrđivanje listi općinskih prioriteta za Projekat „ZP08“ u smislu poštovanja propisa i ispunjavanja entitetske, nacionalne i druge izbalansiranosti.

Uključujući i 3 naknadno dostavljene liste, od ukupno 58 općina (uključujući i Distrikt Brčko) konačne liste dostavile su ukupno 42 općine. Preostale općine dostavile su preliminarne liste ili samo evidencijske liste, dok općine Bratunac i Stolac nisu imale nikakve korespondencije sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH vezano za provedbu procedura odabira korisnika pomoći u okviru „ZP08“.

Nakon rasprave usvojeni su zaključci:

Komisija je verificirala 33 liste korisnika (za općine Bijeljina, Brčko Distrikt, Bugojno, Čajniče, Čapljina, Dobretići, Donji Vakuf, Foča, Foča-Ustikolina, Goražde, Gradiška, Ilijaš, istočno Novo Sarajevo, Jajce, Kakanj, Ključ, Konjic, Kotor Varoš, Lukavac, Maglaj, Modriča, Prozor-Rama, Ravno, Rogatica, Rudo, Sarajevo-Ilidža, Sokolac, Šamac, Travnik, Trnovo, Vareš, Višegrad i Zvornik).

Komisija nije verificirala 9 listi općina (Bos.Brod, Sarajevo-Centar, Derventa, Fojnica, Novo Sarajevo, Srebrenica, Teslić, Tuzla i Vogošća a za koje je formirana mješovita Komisija (predstavnic MLJPI, Komisije za izbjeglice i raseljene osobe BiH, Fonda za povratak i predstavnik općine) i koja ima zadatak da na osnovu zakonske procedure izvrši uvid u dokumentaciju, o svojim saznanjima izvjesti Komisiju uz prijedlog načina otklanjanja razloga za neverificiranje listi.

U općinama u kojima još uvijek nisu dostavljene konačne liste, MLJPI će ponoviti urgenciju i tražiti dostavu listi u protivnom Komisija će razmotriti povlačenje dodijeljenih sredstava tim općinama.

Članovi su upoznati sa :

- Odlukama o prenosu sredstava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za interventne potrebe te
- Odluci o rasporedu sredstava za interventne potrebe u svrhu Povratka raseljenih osoba, povratnika i izbjeglica iz BiH.

Interventna pomoć u ukupnom iznosu od 1.540.000 KM odobrena je za cca 160 prioriternih korisnika na području 58 općina u BiH. Sredstva su namijenjena za provođenje projekata u svrhu održivosti povratka, izgradnju vodovoda, završetak puta (nasipanje isl.), pomoć u rekonstrukciji mosta, obnova objekata farmi, nabavka motokultivatora sa priključcima (za 89 korisnika), pomoć u izgradnji-obnovi/sanaciji kuće (za 54 korisnika), izgradnja/obnova štale (za 8 korisnika), krave za 9 korisnika itd.

B) 27.FEBRUARA.2009 GOD. ODRŽANA JE 14.SJEDNICA KOMISIJE ZA IZBJEGLICE I RASELJENE OSOBE BIH

Na ovoj sjednici Komisija je verificovala 10 lista korisnika i to za općine: Bosanska Krupa, Bosanski Petrovac, Doboј, Gacko, Kozarska Dubica, Osmaci, Prijedor, Sanski Most, Tuzla i Kalesija,

Nije verificovala liste korisnika za općine Bosanski Brod, Sarajevo-Centar, Derventa, Fojnica, Novo Sarajevo, Srebrenica, Teslić, Vogošća i Glamoč.

Usvojen je Izvještaj o radu Komisije za izbjeglice i raseljene osobe za 2008 godinu.

Razmatrani su :

Prijedlog Programa rada Komisije za izbjeglice i raseljene osobe za 2009 godinu,

Izveštaj o radu Fonda za povratak za 2008 godinu,

Sporazum o udruživanju i načinu realizacije sredstava za podršku procesu povratka u BiH u 2009 godini

Usaglašena je Odluka o raspodjeli sredstava prema namjeni za podršku procesa povratka u BiH u 2009 godini , kako slijedi:

- Rekonstrukcija individualnih stambenih jedinica – 20 miliona KM
- Interventne potrebe povratnika – 5 miliona KM
- Pitanje kolektivnih centara i alternativnog smještaja – 5 miliona KM
- Pitanje održivosti povratka – 7 miliona KM
- Rekonstrukcija objekata kolektivnog stanovanja (zgrade-kondominiumi) – 4 miliona
- Elektrifikacija povratničkih naselja – 5 .233.300,00 KM
- Povratak izbjeglica-duševnih bolesnika iz Mađarske u BiH – 200.000 KM
- Podrška projektima nevladinih organizacija koje se bave povratkom – 450.000 KM.

C) 15.SJEDNICA KOMISIJE ZA IZBJEGLICE I RASELJENE OSOBE BIH ODRŽANA JE 25.MAJA2009 GOD.

Pred održavanje 15.sjednice pomenute Komisije, Unija, suočena sa problemom raspodjele sredstava za 2008 godinu po nacionalnom ključu, uputila je zahtjev Komisiji da se ne ponovi stara praksa i da se odrede prioriteti prema stvarnom stanju.

Takođe, svim članovima Komisije (21) upućena je informacija i preporuke Analize stanja povratka u BiH, nadamo se da će Komisija ozbiljno razmotriti i prihvatiti naše preporuke.

Na sjednici su verifikovane liste za preostale općine po projektu ZP – 08 i izvršena raspodjela sredstava za općine (projekat ZP 09). Ponovljena je prošlogodišnja praksa da se raspodjela vršila po nacionalnom ključu iako je Savez/Unija tokom proteklog rada Komisije upozoravao na pogrešan način ovakve raspodjele. Posebna zabrinutost NVO sektora je da se namijenjena sredstva za održivi povratak usmjeravaju za izgradnju vjerskih objekata (od ukupno 8 miliona za održivi povratak preko 2 miliona je izdvojeno za izgradnju vjerskih objekata). Reakcija Unije i predstavnika njenih članica uslijedile su 05.06.2009g. na press konferenciji koju je pratilo i javnost o tome obavijestilo 11 medijskih kuća.

Saradnja sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH

Saradnja sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH je kontinuirana i od strane ovog ministarstva prihvaćeni smo kao partneri.

Najznačajniji segment te saradnje, osim konsultativnih dogovora, razmjene iskustava i razmjene podataka, ogleda se u zajedničkim nastojanjima definitivnog utvrđivanja broja stvarnih povratnika, broja potencijalnih povratnika, broja (ne)obnovljenih jedinica i infrastrukture.

Što se tiče naših reakcija na rad opštinskih komisija, nakon prikupljenih izvještaja i predočenih anomalija u radu pomenutih komisija, na inicijativu članova u Općinskim komisijama za odabir korisnika pomoći zatražili smo sastanak sa ministrom za ljudska prava i izbjeglice i njegovim pomoćnicima.

04.02.2009 godine. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH uputilo je cirkularno pismo za opštine i Distrikt Brčko u kojem ih obavještava da je ministarstvo zaprimilo značajan broj prigovora na rad jednog broja imenovanih članova pa i predsjednika ovih tijela u pojedinim opštinama. Saznanja su da jedan broj komisija radi u istom sastavu duži niz godina a što ukazuje na potrebu preispitivanja članstva i imenovanja novih komisija u skladu sa važećim procedurama.

Predmetna preporuka je , kako se ističe u dopisu, inicirana posebno i na traženje nevladinih udruženja koja se bave povratkom, ali i od strane brojnih pojedinaca koji u svom obraćanju ovom ministarstvu navode brojne nepravilnosti i zloupotrebe.

Dana 09.02.2009 god. organizovan je zajednički sastanak sa ministrom za ljudska prava i izbjeglice i njegovim pomoćnicima i predstavnika SIRL-a gdje smo ukazali na nepravilnosti (primjedbe predočene u pismenoj formi) koje su izazvane neadekvatnom primjenom Uputstva o načinu i procedurama odabira korisnika programa pomoći i rekonstrukcije stambenih jedinica. Na sastanku je, osim individualnih stambenih objekata, poseban akcenat stavljen na izgradnju i rekonstrukciju stanova u zgradama kolektivnog stanovanja i kondominijuma.

U vezi s tim, a zbog specifičnosti loše izgradnje stambenih jedinica u gradu Mostaru na inicijativu raseljenih lica i beskućnika grada Mostara, **SIRL BiH je 11.02.2009 god. organizirao sastanak u Mostaru.**

Sastanak je bio svojevrsna **najava početka kampanje pomoći za 45 000 porodica-beskućnika u BiH** koji već 14 godina strpljivo čekaju rekonstrukciju svojih ratom oštećenih domova. Jedan od zaključaka učesnika ovog skupa je: „obavezati Poslanike Parlamentarne skupštine BiH da nalože Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH da u 2009 godini sačine Plan i program obnove svih porušenih kuća i stambenih zgrada i rade na stvaranju uslova za održiv povratak“.

Drugi sastanak na pomenutu problematiku uslijedio je dana 10.04.2009 god. u Mostaru. Tema sastanka je „**Aktuelna problematika povratka i održivog povratka**“ a razgovaralo se o:

- problemima izgradnje individualnih stambenih objekata i
- problemima izgradnje i rekonstrukcije objekata zajedničkog stanovanja, sa posebnim osvrtom za rješavanje problema porušenog stambenog objekta u ulici Braće Brkića 1 i 7 , poznatijeg kao „Razvitak“.

Na ovom sastanku „**Udruženje povratnika Srba u Mostar**“ **uputilo je pismo** (o usvajanju Revidirane Strategije BiH za sprovedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma) sa izraženim zahtjevima koje je jednoglasno usvojeno. Ovaj dopis u cjelosti upućen je Klubu SNSD-a. Zaključci sa ovog sastanka upućeni su Ustavno-pravnoj komisiji Doma naroda i Komisiji za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku. Sastanak medijski popraćen.

Što se tiče aktivnosti **zagovaranja za usvajanje Revidirane Strategije BiH za sprovedbu Aneksa 7 Dejtonskog Mirovnog Sporazuma**, uputili smo zahtjev Kolegiju Predstavničkog doma za prisustvovanje sjednicama koje će na dnevnom redu imati raspravu o usvajanju pomenute Strategije koji je i odobren.

Predsjednica Unije za održivi povratak i integracije u BiH je prisustvovala održavanju ukupno tri sjednice Parlamentarne skupštine BiH a koje su u svom Dnevnom redu sadržavale tačku Revidirana Strategija BiH za sprovedbu Aneksa VII DMS-a.

Pred održavanje sjednice Parlamentarne skupštine u BiH koja se održavala 01.04.2009 a čiji dnevni red je sadržavao tačku razmatranja usvajanja Revidirane Strategije BiH za sprovedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma , Unija je na zahtjev i uz podršku svojih članica uputila **pisma svim poslanicima Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH u kojem se od njih zahtjeva usvajanje Revidirane Strategije.**

Nakon sjednice koja je rezultirala odlaganjem usvajanja Revidirane Strategije, u ured Unije nastavila su pristizati još brojnija i veća negodovanja kako zbog neusvajanja pomenute Strategije tako i zbog dodatnog beznađa najugroženijih građana naše države.

SIRL se oglasio **saopćenjem kao izraz negodovanja zbog odlaganja usvajanja Strategije.**

Ni na narednoj sjednici održanoj 22.04.2009. godine, pomenuti dokument nije usvojen.

Revidirana Strategija BiH za sprovedbu Aneksa VII DMS-a usvojena je 13.maja.2009 godine od strane BH Parlamenta.

Ali kako je po proceduri potrebno da Starategiju usvojenu od strane BH parlamenta odobri i Dom Naroda, pomenuto tijelo na sjednici održanoj 19. juna 2009. godine NIJE USVOJILO dokument.

Tim povodom Unija se ponovo oglasila pismom prema predstavnicima Doma Naroda i prema uredu Visokog predstavnika u BiH (g- Valentinu Incku).

NABAVKA MOTORNOG VOZILA

Kao što se vidi iz projektnih izvještaja, monitoring procesa povratka odnosno ostvarenje ciljeva ovog projekta podrazumijeva intenzivnu saradnju i kontakte sa organizacijama/institucijama na svim nivoima i na cijelom prostoru BiH. Ovo je detaljno opisano u sekciji II ovog izvještaja (Korištena metodologija).

Zbog navedene, specifične metodologije rada koja podrazumijeva intenzivan terenski rad projektnog osoblja, ocijenili smo kao neophodnim nabavku jednog motornog vozila za potrebe projekta.

Zbog prirode posla, sve ovo, gore navedeno, zahtijeva duže i često terensko odsustvo iz kancelarije. Nabavkom vozila bismo izbjegli korištenje privatnih automobila u službene svrhe a što je postala praksa jedno vrijeme.

Saradnja sa lokalnim nevladinim organizacijama

Saradnja na relaciji Unija – lokalne nevladine organizacije predstavlja ključ uspjeha kako rada Unije tako i cijelog projekta.

Ova saradnja podrazumijeva koalicioni nastup svih udruženja – članova Unije za održivi povratak i integracije u BiH (90 udruženja) za praćenje trošenja javnih sredstava namijenjenih za održiv povratak.

Predstavnici udruženja članica Unije prate proces odabira korisnika u svojim opštinama, od faze formiranja članova opštinskih komisija (nepotizam, sukob interesa, stranački i drugi interesi), praćenja rada opštinskih komisija (odabir korisnika, provjera svih zaprimljenih zahtjeva za pomoć, ispunjavanje opštih/posebnih kriterija), do odabira krajnjih korisnika (provjera listi odabranih krajnjih korisnika, provjera jesu li odabrani korisnici dvostruke pomoći,...) i procjene socio-ekonomskih potreba povratnika. O svim aktivnostima izvještavaju Uniju.

Pored gore navedenih aktivnosti, **ova saradnja predstavlja koordiniran koalicioni nastup mreže organizacija Unije kao mehanizma za praćenje procesa odabira korisnika pomoći rekonstrukcije stambenih jedinica. Ovo dodatno doprinosi porastu ugleda NVO sektora i preuzimanja uloge stvarnog korektivnog faktora u BH društvu.**

Ispunjavanjem obaveza prema krajnjim korisnicima (140.000 osoba koje žive u siromaštvu i koji su zainteresovani za povratak u svoja prijeratna prebivališta) Unija za održivi povratak i integracije u BiH zajedno sa svojim članicama osigurava održanje visokog ugleda i povjerenja ove populacije. Dodatno, definirani model omogućuje podizanje značaja UZOPI BiH u javnosti kao i rast prepoznatljivosti prema drugim institucijama.

Dinamiku i obim komunikacije na relaciji Unija – lokalna udruženja najbolje ilustruju sljedeći podaci:

- Sa predstavnicima naših udruženja **monitori su obišli 23 opštine/općine i 1.122 mjesne zajednice.**
- U Uniju je dostavljeno ukupno **170 izvještaja** sa terena od čega u 2009. godini ukupno **70 izvještaja**

Obzirom da smo radili reviziju članica Saveza/Unije i to na osnovu njihovih aktivnosti i finansijskog poslovanja, Unija je u članstvu zadržala 66 aktivnih udruženja. U članstvo Unije pristupilo je još 28 novih udruženja tako da Unija danas okuplja **94 aktivna udruženja-udruge**. O članstvu se trebaju izjasniti još 5 udruženja.

Saradnja sa međunarodnim nevladinim organizacijama

U vezi sa projektom pod nazivom "Podrška socio-ekonomskoj reintegraciji preživjelih žrtava mina kroz kreiranje radnih mjesta u zajednicama sa značajnim stepenom manjinskog povratka" kao saradnici aktivno smo se uključili u prikupljanje podataka za ciljnu populaciju i to za općine: Bileća, Brod, Derventa, Doboj, Foča, Kozarska Dubica, Nevesinje, Rogatica, Sokolac, Srebrenica, Trebinje, Zvornik, Bihać, Bos.Krupa, Busovača, Čapljina, D.Vakuf, Ilidža, Kalesija, Kladanj, Konjic, Livno, Maglaj, Mostar, Novi Travnik, Olovo, Travnik, Trnovo, V.Kladuša, Zavidovići i Distrikt Brčko.

Projekat finansira **Evropska unija** a sufinansiraju Ministarstvo rada i socijalne politike Federacije BiH, Federalni zavod za zapošljavanje, Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida Republike Srpske, Partner mikrokreditna fondacija i Hypo Alpe Adria Bank BiH. Implementator projekta je međunarodna organizacija **Mercy Corps Scotland**.

Medijsko praćenje

Pored viših nivoa vlasti, svi izvještaji o stanju povratka su distribuirani i BH medijima u vidu press saopštenja. Ovom prilikom moramo istaći veliku medijsku pokrivenost svih naših reakcija. U 2009 godini izdali smo **7 saopštenja za javnost i 5 press konferencija**.

Mediji sa kojima smo saradivali i još uvijek saradujemo su : NTV HAYAT, RTRS, TVSA, FTV, BHT1, ATV, ALFA, Slobodna Evropa – TV Liberty, kantonalne televizije u Mostaru, Tuzli, Zenici, Travniku.

Od štampanih medija: Glas Srpske, Nezavisne novine, Dnevni Avaz, Oslobođenje, Fokus, As, Dnevni list i novinske agencije SRNA, FENA, ONASA.

V. NAREDNE AKTIVNOSTI

- Nastaviti sa praćenjem procesa odabira korisnika pomoći obnove stambenih jedinica
- Nastaviti sa monitoringom stvarnih povratnika čije su kuće obnovljene i procjenom socio – ekonomske održivosti povratka
- Nastaviti sa prikupljanjem podataka za preostale opštine, obrada i unos u bazu podataka
- Analiza informacija sa terena i pravljenje izvještaja o propustima povratka
- Nastaviti sa redovnim informisanjem Državne Komisije za izbjeglice i raseljene osobe o radu opštinskih Komisija za povratak i stvarnom stanju na terenu
- Nastaviti saradnju na svim nivoima

- Organizovanje javnih skupova u većim gradovima BiH kao reakcija zbog neusvajanja Revidirane Strategije BiH za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma na temu: „Povratak u svoje domove je blokiran“
- Informisati javnost o uticajima programa pomoći povratka i rezultatima saradnje vlade i civilnog društva

VI. ZAKLJUČAK

Nadamo se da smo ovim ali i svim prethodnim izvještajima uspjeli približiti sve izazove sa kojima se susrećemo tokom realizacije ovog projekta, odnosno predočiti koliko je uloženo napora i pripremnih radnji u realizaciju svake pojedinačne aktivnosti projekta, i na kraju, da se vidi koliko je ovo sadržajno kompleksan projekat.

Koordiniran koalicioni nastup mreže organizacija Unije kao mehanizma za praćenje procesa odabira korisnika pomoći rekonstrukcije stambenih jedinica, otvoren i korektan dijalog sa opštinskim vlastima, izvrsni odnosi sa državnim vlastima i dobre veze sa medijima su osnovni pokazatelji uspješnosti dosadašnje realizacije projekta.

Najveća snaga projekta leži u uskoj povezanosti svih gore navedenih subjekata i upravo ta povezanost čini osnov za uspješan završetak realizacije ovog ali i za razvoj novih projekata UZOPIBiH-a.

Radi dobijanja što jasnije slike o obimu i veličini uspostavljanja mehanizma za praćenje procesa povratka na svim nivoima, navodimo sljedeće **kvantitativne pokazatelje za 2009. godinu:**

- Monitori sa predstavnicima udruženja članica **obišli 1.122 mjesne zajednice**
- Dostavljeno **70 izvještaja sa terena**
- Napravljeno **5 analiza stanja povratka**
- Izrađen adresar mjesnih zajednica u BiH
- Održano **25 sastanaka sa predstavnicima BH opština/općina**
- Poslato ukupno **102 dopisa prema opštinama** (i dobijeni odgovori)
- Održano **5 sastanaka sa predstavnicima** viših nivoa vlasti
- **Učešće na 3 sjednice** državne Komisije za izbjeglice i raseljena lica u BiH
- **Prisustvo na 3 sjednice** Parlamentarne skupštine BH
- **Poslato 94 dopisa višim nivoima vlasti** (Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, Federalnom ministarstvu raseljenih osoba i izbjeglica, poslanicima Parlamentarne Skupštine BiH, Komisiji za ljudska prava, Ustavno-pravnoj komisiji, Vladi Distrikta Brčko, članovima Komisije za ljudska prava i izbjeglice BiH)
- Izdato **7 press saopštenja**
- Održano **5 press konferencija**
- Objavljeno najmanje **30 medijskih članaka**

Iz izvještaja se vidi da implementacija projekta ide planiranim tokom i mi ćemo uspjeti ostvariti očekivane rezultate projekta.

Neki od rezultata su većim dijelom i ostvareni:

1) Uspostavljen mehanizam praćenja procesa odabira korisnika pomoći obnove stambenih jedinica

- Timovi za monitoring, kojeg čine povratnici i interno raseljene osobe, su uspostavljeni, obučeni i opremljeni instrumentima i mehanizmima za neovisno nadgledanje i provjeru procesa povratka i dostavljanja povratnih informacija relevantnim vladinim tijelima / institucijama.

- Državna Komisija za izbjeglice i raseljene osobe je redovno i direktno informisana o radu opštinskih Komisija za povratak i stvarnom stanju na terenu. Ona prima prijedloge za akcije, bazirane na neovisnom prikupljanju podataka sa terena, s toga je u mogućnosti efektivno donositi odluke i upravljati procesom.
- Potrebe vezane za socio-ekonomsku održivost povratka su određene/definisane, prijedlozi za potrebne akcije razrađeni i upućeni relevantnim vladinim tijelima / institucijama.

2) Poboljšana transparentnost rada vladinih institucija – poboljšana saradnja između vladinog i nevladinog sektora

- Državna Komisija i MLJPI ozbiljno shvataju sve reakcije Unije na pitanja povratka u BiH
- Uspostavljeno više efektivnih mehanizama saradnje i partnerstva između vlade i civilnog društva (rad na monitoringu odabira korisnika, izrada Revidirane Strategije, izmjena Uputstva,...)
- Oba vladina tijela, legislativno i izvršno, primaju povratne informacije iz prve ruke od onih koji su direktno vezani za njihove odluke i rad vezan za pomoć povratka.
- Izvještaj o propustima povratka je sačinjen
- Javnost informisana o uticajima programa pomoći povratka i rezultatima saradnje vlade i civilnog društva

3) Poboljšan uticaj nevladinog sektora na vladine strategije – efikasnije trošenje javnih sredstava

- Unija kao značajan faktor civilnog društva koji koalicionim nastupom utiče na donosiocima odluka
- Ojačani institucionalni kapaciteti Unije
- Svojim radom Unija utiče na bolje i efikasnije trošenje javnih sredstava
- Urađen monitoring stvarnih povratnika čije su kuće obnovljene i procjenjena socio-ekonomske održivost povratka.

Sa aspekta finansijskog menadžmenta možemo konstatovati da su dobijena sredstva u potpunosti utrošena na realizaciju projektnih aktivnosti, kako je i planirano, a finansijski izvještaj dostavljamo u prilogu.

Sve gore navedeno utiče na pozitivno mišljenje krajnjih korisnika o projektu kao i na njihovu dodatnu stimulaciju za dalje učešće u projektu.